МІНСКІ АБЛАСНЫ ЦЭНТР НАРОДНАЙ ТВОРЧАСЦІ

падрыхтавала вядучы метадыст па фальклоры Алена Ляшкевіч

М І Н Ш Ч Ы Н А

К А Л Я Д Н Ы
К А Л Я Н Д А Р
2012-2013

Каляндарныя святы, звычаі і абрады Міншчыны – адна з істотных частак духоўнай культуры, энцыклапедыя народных ведаў пра прыроду, свет і самога чалавека. Для Цэнтральнага рэгіёна Беларусі характэрна шырокае распаўсюджанне і добрая захаванасць каляднага абрадавага комплексу, у якім вылучаюцца тры кульмінацыйныя кропкі: пярэдадзень Каляд (Першая куцця), пярэдадзень Новага года (Шчодры вечар), Вадохрышча. Да ўсіх трох галоўных свят гатавалася куцця, у гэты перыяд адбывалася гаспадарчая і любоўная варажба, выконваліся абрады прадукавальнай магіі.

Агульнасямейная перадкалядная вячэра (Першая куцця) – пераломны адрэзак часу, калі адбывлася ўсталяванне кантакта жывых з прадстаўнікамі “таго свету” (дзяды, прыродныя стыхіі) з мэтай падтрымання агульнага і асабістага дабрабыту.

Паўсюль на Міншчыне да Шчодрага вечара прымеркаваны дзявочыя варожбы, мелі месца рытуальныя свавольствы моладзі. Зафіксавана пяць тыпаў калядных абыходаў, асаблівай яркасцю і багаццем сярод якіх вылучаюцца абходы з удзелам маскіраванай казы. На сённяшні дзень калядныя абрады з’яўляюцца жывой актуальнай праявай святочнага народнага календара многіх населеных пунктаў Міншчыны, як, напрыклад, абрад “Калядныя цары”, што праводзіцца у в. Семежава Капыльскага раёна, абрад “Шчадрэц” у в. Рог Салігорскага раёна і інш.

Вадохрышча на Міншчыне мае паўсюднае бытаванне. Тэрыторыя распаўсюджвання абрадаў адпісвання / провадаў Каляд ахоплівае цэнтр Беларусі. Лакальную спецыфіку паўднёва-заходніх раёнаў Міншчыны складае звычай святкавання пасля Вадохрышча “Паабед-Каляды”. Мікралакальнай традыцыяй, уласцівай толькі Бярэзінскаму раёну, з’яўляецца рытуал “провадаў” пад назвай “Цягнуць Каляду на дуба”.

№ п/п	Месца правядзення	Дата	Кароткае апісанне	Адказныя, кантактныя тэлефоны
1.	Вяляціцкі СДК, Барысаўскі р-н	13.01.2013	Хатняе правядзенне Героі: народны абрад “Прыехала Каляда” Звяздар, Шчодра, Павадыр з Казой, Цыган з Канём, Механоша, Музыкі	Барысаўскі РЦНТ 8 0177 72 07 79 Няхайчык Алена Алегаўна мтс 8029 860 61 60
2.	в. Новаянчына Барысаўскі раён	13.01.2013	Нова–Янчынскі Дом фальклору, свята “Каляды” Хатняе правядзенне Героі: Вядучы, Гаспадар, Калядоўшчыкі, Каза	Барысаўскі РЦНТ 8 0177 72 07 79 Няхайчык Алена Алегаўна мтс 8029 860 61 60
3.	В. Новіны Бярэзінскі раён	6.01.2013 13.01.2013 19.01.2013 21.01.2013	Бедная куцця Праграма “Калядныя шчадроўкі”. Удзельнічаюць 2 дзіцячыя гурты і 1 дарослы Вадохрышча Абрад провадаў Каляд “Каляду на дуба” знаходзіцца ў спісе гісторыка-культурных каштоўнасцей РБ з 2011 году. У в. Новіны гэта жывая традыцыя. 21 студзеня раніцай збіраюцца і ўпрыгожваюць куль саломы ад зажыначнага снапка (або дажыначнага — гэтае пытанне патрабуе навуковага вывучэння), які заўсёды захоўваўся і прыносіўся ў хату перад першай каляднай куццёй і стаяў у чырвоным куце ўсё свята. З гэтага куля рабілі абрадавую ляльку, якую апраналі ў жаночае адзенне: спадніцу, кофту, фартух, хустку. Звараную ў чыгунку або гліняным гаршку куццю ставілі на сена ў рэшата, бралі старое кола ад воза або барану і везлі на санях або на саначках да дуба, які адзінока стаяў у полі або ў канцы сяла. Старое кола і саламяную ляльку, калі яны захаваліся з мінулага года, скідалі з дуба і падпальвалі, а на дуб усцягвалі новую ляльку ў жаночай іпастасі, кола	Пытляк Валянціна Анатольеўна 8 01770 3 18 19

			або барану і куццю. Спявалі абрадавыя песні, вадзілі карагод вакол дуба, а потым пілі гарэлку, закусвалі пад дубам і ішлі да месца збору, дзе святкавалі заканчэнне каляднага цыкла святаў. Танцавалі, спявалі, гулялі. Гэтак жа абрад спраўляюць і зараз.	
4.	А.г. Любушаны Бярэзінскі раён	6.01.2013 13.01.2013 19.01.2013 21.01.2013	Бедная куцця Калядаванне (дарослы гурт) Вадохрышча Абрад провадаў Каляд "Каляду на дуба" знаходзіцца ў спісе гісторыка-культурных каштоўнасцей РБ з 2011 году. У в. Любушаны гэта адноўленая традыцыя.	Пытляк Валянціна Анатольеўна 8 01770 3 18 19
5.	В. Чыжаха Бярэзінскі раён	13.01.2013 21.01.2013	Калядаванне Абрад провадаў Каляд "Каляду на дуба" знаходзіцца ў спісе гісторыка-культурных каштоўнасцей РБ з 2011 году. У в. Чыжаха гэта адноўленая традыцыя.	Пытляк Валянціна Анатольеўна 8 01770 3 18 19
6.	Вёскі Каменны Барок, Дзмітравічы, Аграгарадкі Пагост, Касаўка, Сяліба, Мікулічы, Уша, Паплавы	13.01.2013	Калядаванне	Пытляк Валянціна Анатольеўна 8 01770 3 18 19
7.	п. Ракаў, Валожынскі раён	26.12.2012 30.12.2012 13.01.2013	Калядаванне па каталіцкіх хатах Калядная вечарына для дарослых (з удзелам заслужанага аматарскага калектыву "Гасцінец") Калядная вечарына для ўдзельнікаў гурткоў і іх бацькоў (з удзелам і ўзорнага фальклорнага калектыву "Вянок")	тэл. 8 01772 52-2 29 пр., Velkom 3679123 – Лямбовіч Хрысціна Станіславаўна
8.	в. Сакаўшчына, Валожынскі раён	25 .12.2012 07.01. 2013	Калядныя праграмы з удзелам калектыву мастацкай самадзейнасці Сакаўшчынскага СДК на мясцовым матэрыяле. Персанажы: цыганка, цыган, каза, дзед…	тэл. 8 01772 39-172, Velkom 9727709 Шадрына Антаніна Вячаславаўна

9.	В. Чаркасы, Дзяржынскі раён	05. 01. 2012	Чаркаскі СДК (праграма ў клубе) - “На Каляды ўсе людзі рады!” Галоўнай адметнасцю тут было перапрананне. Пераапраналіся так, што немагчыма было пазнаць адзін аднаго.. прыходзілі хлопцы і прыводзілі “ігорнага сабаку” (пераапрануты жыхар вёскі) і ўсе дзяўчаты ў насцярожанасці чакалі каго ён схопіць. Час ідзе, вёску Чаркасы насялілі жыхары з усіх куткоў Беларусі, кожны з іх прынёс сваю вясковую культуру.	Дырэктар – Шык Кірыл Іванавіч 8(01716)212-05 Яніна Канстанцінаўна Ярмаловіч Мтс 8029 702 85 54
10	в. Скірмантава, Дзяржынскі раён	7.01.2013	“Каляда, Каляда”.Удзень удзельнікі мастацкай самадзейнасці збіраюцца ў сельскім Доме культуры. Пераапранаюцца ў касцюмы калядоўшчыкаў: мядзведзя, бусла, звяздара, цыганоў, каня, казу і механошу. Бяруць з сабою музыкантаў, шумавыя інструменты і накіроўваюцца па вёсцы. Калядны абрад рэканструяваны на аснове мясцовых традыцый.	Дырэктар – Рэдзько Наталля Пятроўна – 8(01716)306-75
11	в. Баравікі Дзяржынскі р-н	07.01.2013	“Каляды ў Баравіках” – сцэнічнае дзеянне.	Дырэктар – Рагоза Марыя Антонаўна – 8(01716) 471-21
12	в. Семежава Капыльскі р-н	13.01.2013	У кастрычніку 2009 года калядны абрад “ Цары” в. Семежава Капыльскага раёна занесены ў Спіс сусветнай нематэрыяльнай культурнай спадчыны ЮНЕСКА. У спісе гісторыка-культурных каштоўнасцей РБ абрад знаходзіцца з 2007 году. У гурт калядных “цароў” уваходзяць сем маладых хлопцаў. Гэта былі так званыя “чыстыя маскі”. Хлопцы, якія выконвалі ролі цароў, імкнуліся апрануцца як мага прыгажэй, з форсам. Акрамя іх, у складзе гурта абавязкова былі “нячыстыя маскі”: дзед і баба.	Галіна Аляксандраўна Гурло 8029 853 48 51
13	в. Худаўцы Крупскі раён	13.01.2013	Вячоркі “Ай, калядачкі, бліны-ладачкі!” сцэнічная праграма, абыход вёскі. Праграма зроблена на мясцовым матэрыяле.	Стаднік Галіна .Станіслаўна 8 01796 4-42-26 Крупскі РЦК Наталля Фёдараўна 8 01796 54 946
14	В. Ухвала, Крупскі раён	13. 01.2013	Абрад калядавання “Прыйшла каляда – адчыняй вароты!” Ухвальскі ЦкіА Абыход вёскі на аснове мясцовых традыцый, з	Карпач Святлана Алегаўна 8 01796 4-74-95 Мтс 8 033 33 606 12

			тэатралізаванымі ўстаўкамі	
15	Калачаўскі СДК Лагойскі раён	07.01.2013 14.01.2013	Тэатралізаванае прадстаўленне-віншаванне з абходамі двароў “Калядам усе рады” на аснове мясцовых традыцый, з тэатралізаванымі ўстаўкамі Калачаўскі СДК Абрад “Шчордрык”	Лагойскі РАМЦ 8 01774 5 38 43 Бярозка Валянціна Яўгенаўна
16	Швабскі СДК Лагойскі раён	7.01.2013	Абрад-віншаванне “Ішла каляда калядуючы” з удзелам вакальнага калектыву аматарскай творчасці (калядныя песні, танцы, элементы тэартралізацыі)	Лагойскі РАМЦ 8 01774 5 38 43 Бярозка Валянціна Яўгенаўна
17	Г. Любань	12.01.2012	З’езд калядных гуртоў Любанскага раёна. Гурты паказваюць праграмы, з якімі яны калядуюць у сваіх родных вёсках	Выскварка Сяргей Георгіевіч, Любанскі РЦК 5- 50- 74 Маб. 329-87-57
18	в. Закальное Любанскі раён	13.01.12	Закальнецкі СДК “Шчодрык” У в. Закальное абрад пройдзе з удзелам калядных мясцовых персанажаў, Каза, Жораў, Механоша, Цыганкі і дзед-пачынальнік. Каза тут спецыяльная з абруча ад дзяжы. А песні гучаць у выкананні аўтэнтычнага фальклорнага гурта “Глыбокія крыніцы” які за сваю спеўную манеру выкананне абрадавых і пазаабрадавых песень мае статус гісторыка-культурнай каштоўнасці РБ.	Выскварка Сяргей Георгіевіч, Любанскі РЦК 5- 50- 74 Маб. 329-87-57
19	в. Забалаць Любанскі раён	13.01.12	Забалацкі СДК. Калядуе узорны фальклорны ансамбль “Нашчадкі” дзяўчаткі зберагаюць традыцыю шчадравання па дварах і карагод “Ой, жарка, жарка каліна ў лузе” які спявалі дзяўчаіам на выданні.	Выскварка Сяргей Георгіевіч, РЦК 5- 50- 74 Маб. 329-87-57
20	В. Дарасіно Любанскі раён	21.01.12	Дарасінскі СДК Вечарынка“На пабед Каляды” Традыцыйная калядная вечарынка, пасля якой лічыцца каляды скончыліся, да абеду святкуюць, а пасля абеду працуюць. Вечарынка з народнымі танцамі і гульнямі, і канечне ж песнямі аўтэнтычнага гурта “Кацярынка”	Выскварка Сяргей Георгіевіч, РЦК 5- 50- 74 Маб. 329-87-57
21	в. Обчын Любанскі раён	13.01.12	Обчынскі СДК Абрад“Шчодрык” дзе поруч з	Выскварка Сяргей Георгіевіч, РЦК

			бабулямі спяваюць і вандруюць маладыя вяскоўцы, такой казы й такой цыганкі не сустрэнеш больш ні дзе. Затое на вёсцы можна сустрэць яшчэ безліч калядных гуртоў	5- 50- 74 Маб. 329-87-57
22	в. Ямінск Любанскі раён	13.01.12	Ямінскі СДК Абрад “Шчодрык” Пераапранутыя шчадроўцы калядуюць ад хаты да хаты з зоркаю, чортам, гармонікам. …спяваюць калядныя песні “Добры вечар, шчодры вечар”, “Шчодрык”, “Го-го-го, каза”, скачуць з казою, якая затым “памірае”. Гаспадынька частуе ўсякімі смачкамі, каб козачка ўстала. Валачобнікі з песнямі выходзяць з хаты. Шчадруе моладзь разам з аўтэнтычным фальклорным гуртом “Журавушка”	Выскварка Сяргей Георгіевіч, РЦК 5- 50- 74 Маб. 329-87-57
23	В. Раеўшчына Маладзечанскі р-н	07.01.2013	Калядаванне па вёсцы на аснове мясцовых традыцый	Данілевіч Ванда Феліксаўна 8029 506 23 85
24	Беразінскі СДК Маладзечанскі раён	07.01.2013	Сцэнічная праграма, потым калядаванне па вёсцы на аснове мясцовых традыцый	Хвядковіч Валянціна Тадэвушаўна 8029 909 77 66
25	Маркаўскі СДК Маладзечанскі раён	14.01.2013	Калядаванне па вёсцы на аснове мясцовых традыцый	Варанецкая Алена Мікалаеўна 8029 654 12 06
26	в. Восава Салігорскі раён	13.01.2013	Абрад “Шчадрэц” у в. Рог адбываўся з удзелам традыцыйных маскіраваных персанажаў, як зааморфных – казы, жураўля, каня, так і антрапаморфных – дзеда, бабы, “цыгана” і “цыганкі” з “дзіцём” (лялькай) у “калысцы”. Найбольш унікальны персанаж у гурце шчадравальнікаў у в. Рог – гэта дзед і яго берасцяная маска, аналагаў якой больш няма на Беларусі.	Салігорскі РАМЦ Данілевіч Антаніна Рыгораўна 8 0174 22-05-37 Храловіч Марына Уладзіміраўна 8 0174 22 05 63
27	п. Усяж Смалявіцкі раён	06.01.2013	Усяжскі сельскі Дом культуры У п.Усяж адбудзецца калядная вандроўка “Прыехала Калядзіца”, часткова на мясцовым матэрыяле.	дырэктар Сташкевіч Наталля Іванаўна т. МТС 5675918
28	В. Усяжа, Смалявіцкі р-н	07.01.2013	Праграма “Ходзім грамадою, усіх віншуем з калядою”, часткова на мясцовым матэрыяле	Лушчык Аксана Міхайлаўна Маб. Лайф 8025 935 14 50
29	аграгарадок Барсукі Смалявіцкі р-н	07.01.2013	аграгарадок Барсукі запрашае на тэатралізаванае калядаванне “Калядная зорка”, часткова на мясцовым матэрыяле	Барсукоўскі СДК дырэктар – Колісава Вікторыя Анатольеўна т. вел. 3393622,

30	вёска Жажэлка Смалявіцкі раён	07.01.2013	Калядны гурт Жажэлкаўскага сельскага клуба адправіцца ў святочнае калядаванне “З хаты ў хату нясем свята”, часткова на мясцовым матэрыяле (калядныя персанажы, у т.л. Жораў)	Жажэлкаўскі СК загадчыца Казлоўская Ніна Чаславаўна т.вел. 6898624
31	Г. Старыя Дарогі	13.01.2013	Стылізацыя на аснове мясцовага матэрыялу. 18.00 Калядаваньне па хатах (па папярэдніх запрашэннях) 20.00 сцэнічная праграма на галоўнай плошчы.	Старадарожскі РЦКіА Бірук Любоў Уладзіміраўна Пр. 8 01792 5-47-60
32	В. Слабада Стаўбцоўскі р-н	7.01	Дзіцячае калядаванне, часткова на мясцовым матэрыяле	
33	В. Хатляны Уздзенскі р-н	20.01.2012	Хатлянскі СДК Вячоркі “Пабеда Каляды” на мясцовым матэрыяле	Уздзенскі РЦК 8 017 18 5-42 – 70 Наталля Васільеўна Марук
34	Кухціцкі СДК Уздзенскі р-н	14.01.2012	Кухціцкі СДК Вячоркі “На Каляды ўсіх вас бачыць рады”	Уздзенскі РЦК 8 017 18 5-42 – 70 Наталля Васільеўна Марук
35	в.Горкі Чэрвеньскі р-н	07.01.2013	Асаблівасцю калядавання ў в.Горкі з’яўляецца тое, што абрад строіцца на мясцовых асаблівасцях святкавання з выкарыстаннем аўтэнтычных песнь і побытавых танцаў, якія выконваюць удзельнікі дзіцячага фальклорнага калектыву “Весялінка” разам з мясцовымі бабулямі. Абрад “Ехала Каляда на чырвоным вазочку” распачне гадавое кола народных свят, якія праводзяцца ў Горкаўскім Сельскім Доме Фальклору.	Чэрвеньскі РЦКіА Разумоўская Святлана Васільеўна 8 017 18 5-43-84
36	в. Турэц Чэрвеньскі раён	07.01.2013	У аснове сцэнарыя пакладзены не мясцовы фальклорны матэрыял, а стылізаваны, узяты з адпаведных крыніц.	Чэрвеньскі РЦКіА Разумоўская Святлана Васільеўна Пр. 5-43-84
37	В. Раванічы Чэрвеньскі раён	13.01.2013 14.01.2013	Раваніцкі СДК. Калядаванне па вёсцы, тэатралізаваны матэрыял. У склад гурта калядоўнікаў ўваходзяць традыцыйныя персанажы: механоша, дзед-павадыр, каза, зорканоша, мядзведзь.	Чэрвеньскі РЦКіА Разумоўская Святлана Васільеўна 8 01714 5-43-84